

Àngel Valentí, un torroellenc vingut de Santa Eugènia

Jaume Bassa

Feia mesos que, d'acord amb l'Associació del Llibre de la Festa Major, jo anava darrere de l'Àngel Valentí per publicar la història d'un altre torroellenc vingut de fora (vegeu Juli Casino al llibre de 2011), però ell anava sempre tan atrafegat, que mai no disposava d'un moment perquè ens veiéssim. El destí va voler que es trenqués el peu, es veiés reclòs al pis i en cadira de rodes, i tingués finalment totes les hores del món per posar-se a escriure els seus records. El meu únic mèrit és d'haver-los llegit, reordenat i condensat.

La infància

Copio sense canvis frases escrites per ell mateix, que descriuen amb realisme la seva infància:

“El meu naixement no va ser rebut amb il·lusió, sinó amb preocupació, era una boca més.”

“Érem cinc germans, jo vaig ser el quart; davant meu hi havia en Vicenç, la Maria i la Paquita, i cinc anys darrere meu la Montserrat. La Paquita se la varen afillar uns familiars de Barcelona, estava molt bé però sempre va ser la minyona de la casa.”

Àngel Valentí

“Quan vaig tenir 9 o 10 anys, el pare em va llogar d’escolà a l’església del Carme, escolà setmaner, érem dos, i una setmana ens tocava fer les misses primeres fins a les vuit del matí, l’altra setmana després de les vuit: enterraments, comunions, casaments. Cobràvem 24 pessetes al mes.”

“El meu pare era republicà, el meu oncle i germà seu era de dretes, i quan hi hagué les revoltes i assassinats de gent de totes les classes socials, també se les van tenir, encara sort que varen tenir seny i entre ells no va passar res.”

“En esclatar la guerra, el pare i la mare estaven separats, com tantes vegades, i com que ell es va fer voluntari per anar al front, ens va tancar a l’Hospici a en Vicenç, la Maria i jo. La Paquita era a casa dels oncles, a Barcelona, i la petita, la Montserrat, es va quedar amb la mare.”

L’Àngel Valentí i Valentí va néixer a Santa Eugènia de Ter l’any 1925. El pare era picapedrer, la mare feia feines per les cases, i sempre anaven curts de diners. Els seus avis paterns tenien un mas petit a les Pedreres, o Torre Gironella, prop de la muralla, amb una era per batre, i terres de feixes escalonades de quatre o cinc metres d’amplada, on collien blat per a l’any i

llegums. Al costat hi vivien uns oncles del pare de l'Àngel, que eren molt vells, i la família hi anà a viure per fer-los companyia. Alguns records de menut: que la mare el duia a una escola del carrer Jaume I i a l'hivern, si feia mal temps, li posava esclops amb palla a dins; que una renyina molt forta amb el seu germà els separà per sempre més; que de vegades la mare s'enfadava amb el marit i anava a casa dels pares a Barcelona, i un cop ell la va seguir fins al tren, i se'n va tornar aguantant-se la plorera... Tot li anava forjant el caràcter.

Més endavant se'n varen anar a viure a dins de Girona, al carrer de les Ballesteries, al final de la Rambla. Dos altres records inesborrables d'aquell moment: quan la seva germana Paquita va marxar a Barcelona, per quedar-s'hi per sempre amb els oncles, i el famós any de l'aiguat, que tot el carrer va quedar inundat i havien de sortir de casa sobre passeres de taulons.

La família es va desplaçar de nou, ara al carrer de l'Hospici, tocant la plaça de Sant Francesc o plaça del Gra, avui inexistent perquè s'ha transformat en avinguda. L'Àngel hi va fer amics, i com a tot arreu en aquell temps, al vespre jugaven a futbol amb pilotes de draps. És aleshores que el pare el va dur a fer d'escolà al Carme, als volts de l'any 1935.

L'any 1936 esclatà la guerra i començà la desfeta familiar. El pare marxà al front, però abans tancà en Vicenç, la Maria i l'Àngel a l'Hospici, situat davant de l'Hospital, i amb una paret que donava al carrer de Jaume I, que ells veien des de dins a través d'una reixa. L'Àngel hi trobà nois que ja feia anys que hi eren, abandonats per les seves mares.

A fora hi havia guerra, però ells anaven nets i amb la roba preparada cada matí. Però passava el temps, començava a fallar el menjar, arribava la cansalada amb cucs —això sí, ben fregits, diu l'Àngel—, i sovint cigrons, que aixafaven al plat i es menjaven de pressa a l'hora de sortir, per tenir la sensació de tips. Els més desvergonyits es posaven a la reixa de Jaume I i, si veien algú menjant plàtans o altra fruita, demanaven les peles i se les menjaven. Un dia els va visitar el pare, els va donar 5 pessetes, ell va prendre la seva part, es va fer comprar ceba i tomata, es va fer una amanida, i es va haver de defensar a cops de puny perquè no la hi prenguessin...

Un molí a Sant Feliu de Pallerols

La vida li va fer un tomb gràcies a l'àvia de Barcelona. Allà no hi havia menjar, ella marxava per trobar-ne, i anava sovint a Sant Feliu de Pallerols, a un molí de farina de blat, blat de moro i altres farinades per a animals. Un dia que els va anar a veure a l'Hospici, l'Àngel li va demanar que li busqués una

casa, un mas, el que fos, per sortir de l'Hospici, i ella va dir que ho faria, i un temps després va comparèixer molt contenta, li havia trobat feina al molí de farinades. I el va treure de l'Hospici.

Àvia i nét varen agafar el tren, varen baixar a les Planes i varen haver de caminar un quart d'hora. El molí era més a prop de les Planes que de Sant Feliu de Pallerols, mirant la muntanya del Santuari de la Mare de Déu de la Salut. Era molt petit, amb una mola de pedra i un salt d'aigua que es recollia d'una gran bassa. En deien el molí de la Robira.

En arribar, els va rebre una dona atrafegada, amb dos golls al coll que quasi no la deixaven respirar, i quan el va veure tan menut i denerit va dir a l'àvia:

— Què vols que en faci d'aquesta cosa?

— Almenys tindreu un home a casa, que ara no el teniu.

A la casa eren tres dones, ella que es deia Mercè, una filla de cinc anys i una àvia que era força gran.

— Bé, que es quedi, i entre tots ho farem tot.

L'àvia de l'Àngel se'n va anar tota satisfeta amb un sacotell de farina de blat de moro, carregada com un burro, a agafar el tren a les Planes. Hi tornava cada quinze dies.

Des d'aleshores, l'Àngel va poder menjar el que collien al camp, i de la farina i farro que quedava dels clients la Mercè en feia cada quinze dies pa, que es guardava tou i bo. Les feines pesades del camp les feien homes dels masos que no havien anat al front. Ell ensenyava cal·ligrafia i una mica d'aritmètica a la nena. Era un home feliç, no li faltava menjar, tranquil·litat ni treball. De la guerra poca cosa en sabien, només alguna vegada quatre trets de metrallera, bombardeig de morters a la carretera, algunes bombes de mà abandonades que després ni varen explotar... L'home de la Mercè va tornar mig malat. La guerra s'havia acabat.

L'Àngel va decidir anar a Girona, volia veure la família, la Mercè li va donar botifarra blanca i negra, i alguns diners. Arribà al Pasteral, trobà les carreteres tallades i un pont del tren partit per la meitat, si no volia recular fins al molí s'havia d'enfilar per les travesses, ho feia amb tremolor de cames i rodament de cap, i se'n va sortir. Després, cap a Girona. Primer va visitar una tia, que el va tenir un parell de dies, li va dir que els diners que havia dut no valien res, i li aconsellà que tornés al molí.

Electricista, futbolista, soldat, enamorat

L'Àngel no escoltà el consell de la seva tia. Tenia l'oncle Francisco, el seu padrí, que era lampista, l'anà a veure, li digué que sempre havia volgut ser electricista.

El padrí el trobà massa jove, però li donà la feina. S'hi va estar quatre anys.

La seva vida continuà sent moguda. Era bon esportista, i fitxà de porter pel Girona de futbol del camp de Vista Alegre i arribà a jugar a Segona Divisió. Quan tenia 19 anys, va fer el servei militar voluntari. Feia d'electricista de la caserna i tenia permís per dormir a casa i sortir els dijous a entrenar i els diumenges a jugar.

Àngel Valentí de jove

Es posà a festejar amb la Joana, ja es coneixien de petits.

Acabà la mili, tenia 22 anys. Començà a treballar en una nova empresa, era el moment de l'electrificació a tot arreu, zones rurals i de muntanya, amb grups electrògens i bateries, i calia fer-ne el manteniment.

Ripoll

Per encàrrec de l'empresa, anà a Ripoll, i la seva feina de manteniment i reparació el duqué a masos aïllats i petites poblacions.

Però li començà a bullir al cap la idea d'establir-se pel seu compte. Podria seguir fent manteniment de grups per l'empresa, i obrir un talleret propi de reparació de motors, que és el que feia amb el tio Francisco. A Ripoll no n'hi havia cap. Però com s'ho faria? No tenia diners, només la caixa d'eines, la roba, la il·lusió. I una xicota a Girona, que veia un diumenge cada quinze dies. La Joana només tenia 17 anys.

Va continuar amb els grups electrògens, aprofitava per fer reparacions pel seu compte, però no va posar el talleret. Va anar veient que Ripoll no li feia el pes, feia fred, les distàncies eren grans i els camins de muntanya difícils, la xicota era massa lluny. I tan bé que ella es trobava a Girona, com la podria dur a viure amb ell allà dalt?

L'Àngel i la Joana en el seu casament (foto Morillo)

Torroella

Va parlar amb l'empresa, i li varen dir que a Torroella de Montgrí hi havia un lampista, l'Ors, que carregava bateries per a grups electrògens, i que ja volia plegar. És així com l'any 1950 l'Àngel Valentí arribà a Torroella. Amb una moto BSA que havia comprat a Ripoll, tan vella que quasi li havien regalat, entrà pel carrer del Roser, s'aturà al carrer del Riu (ca l'Hugueta, ca l'Arnay), i començà a pregonar que buscava local per establir-se d'electricista. El baster Prats n'hi va oferir un al carrer del Roser i en Casademont un pati al carrer de darrere.

Havia arribat el seu moment. Muntà un taller d'electricitat per a l'automòbil, que a Torroella no n'hi havia, li portaven cotxes, tractors, aparells elèctrics de tota mena, els carrossers Vert, Playa i Bassó li van encarregar la instal·lació elèctrica d'autocars i altres vehicles, va fer un nou local, amb fossa per reparar cotxes, hi venien autocars de la Sarfa al vespre perquè hi fes reparacions de nit per poder circular l'endemà. No parava.

Sabent que havia jugat al Girona de porter, el fitxà el club de futbol Torroella, que jugava en un camp de terra on ara hi ha els jardins de John Lehnnon. A l'equip hi jugava un moblista, li va encarregar els mobles, perquè al cap d'un any de ser a Torroella havia arribat l'hora de casar-se. A la Joana ja li agradava Torroella, tindria en Valentí i el mar a prop. El matrimoni llogà un pis al carrer de les monges negres. Van tenir dos fills, l'Anna i en Josep. Però l'Àngel no s'aturà mai. Amb el Torroella hi va jugar set anys, fins al 1957, combinant la feina amb els entrenaments. Després entrenà el segon equip de futbol del Torroella. També formà i entrenà un equip de noies.

Sporting Mantes
Club femení.
D'esquerra a
dreta, drets:
Àngel Valentí,
Montserrat
Junqué, Teresa
Pujol, Nandi
Muñoz, Carme
Garcia, Caterina
del Molino,
Montserrat
Estragués;
ajupides: Carme
Junqué, Jaume
Bruguera,

Carme Bosch, Magda San Andrés, Rosa M. Sabrià, Carme Crosa i Montserrat Pagès.

Un any, per allà el 1960, amb un company, l'Agustí Crosa, van col·locar una gran estrella de Nadal lluminosa al castell, alimentada per un grup electrogen situat al Pedrigolet, que engegaven a entrada de fosc i paraven de matinada; els germans gabrielistes havien fet l'estrella, de fusta, amb els seus portalàmpades i bombetes, i del 24 de desembre al 7 de gener d'aquell any es va veure l'estrella des de tot l'entorn, i és clar, s'anava fent gran quan t'acostaves a la vila. L'Àngel es pregunta pel poc record que ha deixat un fet tan espectacular.

Una gran passió d'en Valentí és la música. Va cantar a la Coral de l'Església, i el 1977, amb un grup que havia començat a cantar havaneres, es va crear Cantaires del Montgrí, on ell posà de nou la seva energia i entusiasme. Els Cantaires varen portar les seves cançons per Catalunya i fora de Catalunya: Bilbao, Perpinyà, Menorca, Madrid. L'Àngel també cantava a la coral del Recer i als Passarells de l'Estartit. El seu esperit associatiu i obert no el deixava reposar. L'any 1982 es creà l'Associació de Veïns del Barri de Fora Portal Santa Caterina i ell en va ser president i ànima de la Festa del Barri. Del 1994 al 2006 va formar part de la Junta de la Llar del Jubilat.

Preparació d'una
arrossada per a la
Coral del Recer, 1992

Per tanta dedicació a la vila, l'any 2011 l'Ajuntament li va concedir la Medalla del Montgrí. Però si li demaneu de què està més cofoi de la seva vida, segur que us parlarà d'aquella vegada que va salvar un vailet, a punt d'electrocutar-se a dalt d'un teulat, o de la dona que va treure de l'aigua quan es negava al Ter, al pas de Gualta.